

Grau en Antropologia Social i Cultural

GUIA DOCENT

Etnologia Regional II
2013-2014

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Etnologia Regional II
Codi	101241
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	4r curs 2n semestre
Horari	Dimarts-Dijous: 10h-11:30h
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	Castellà

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Virginia Fons
Departament	Antropologia Social i Cultural
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B9-213
Telèfon (*)	93 581 34 85
e-mail	virginia.fons@uab.cat
Horari d'atenció	Divendres: 10h-13h (permanència) Dimarts-Dijous: 11:30h-13h (hores concertades)

2. Equip docent

Nom professor/a	Virginia Fons
Departament	Antropologia Social i Cultural
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B9-213
Telèfon (*)	93 581 34 85
e-mail	virginia.fons@uab.cat
Horari de tutories	

3.- Prerequisits

A les assignatures de primer es podria incloure informació sobre els coneixements mínims necessaris per a cursar l'assignatura, com a consells sobre quins temes repassar

Haver cursat les assignatures de 1r i 2n de grau i particularment les assignatures introductòries a l'antropologia (Conceptes bàsics. Perspectives antropològiques sobre diferència i desigualtat; Aproximació etnogràfica a la diversitat cultural) i les troncal temàtiques (Antropologia econòmica; Antropologia del parentiu; Antropologia política i Antropologia de la religió, el simbolisme i el ritual) i Història de l'Antropologia.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Assignatura de quart curs que desenvolupa la formació bàsica per cursar els estudis d'Antropologia Social i Cultural i que correspon a la matèria bàsica "Coneixement etnogràfic".

Aprofundiment en els camps clàssics de l'Antropologia a través del cas etnogràfic de les poblacions de l'Àfrica central, que pretén proporcionar una aproximació holista a la diversitat cultural i exemples concrets d'aplicació dels enfocaments teòrics estudiats en les matèries troncal.

Simultàniament a la introducció en una àrea cultural com l'Àfrica central, l'estudiant adquirirà el coneixement bàsic sobre els debats més específics que l'etnologia d'aquesta àrea ha generat a través de la lectura de textos etnogràfics.

Els alumnes han de reconèixer i identificar la realitat complexa i canviant dels pobles d'aquesta part de l'Àfrica des del passat precolonial fins a la situació social actual. L'alumnat ha de ser capaç de detectar i analitzar les dimensions socioculturals centrals així com els principals canvis i continuïtats de les societats en els seus principals àmbits: l'àmbit econòmic i ecològic, l'àmbit polític i d'organització social, i les varietats simbòliques i rituals. A partir d'aquí es presentaran estudis de cas, i s'oferiran eines per analitzar aquesta àrea des d'un punt de vista dinàmic, tot considerant la permanent tensió entre la lluita per la conservació de la particularitat i la inserció en un món global.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència A2 i A2.11. A4. A.5. i A.5.13.

Resultats d'aprenentatge

Identificar la variabilitat transcultural dels sistemes econòmics, polítics, simbòlics i cognitius i la teoria antropològica.

Identificar la variabilitat sociocultural en contextos etnogràfics específics.

Saber comprendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.

Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la seva gènesi per a evitar les projeccions etnocèntriques.

Identificar, en contextos específics, els factors que produeixen les característiques culturals.

Competència C1 i C1.5. C2 i C2.6

Resultats d'aprenentatge

Aplicar els conceptes bàsics de l'Antropologia Social i Cultural a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.

Aplicar els conceptes antropològics a la comprensió de relacions interculturals en contextos etnogràfics regionals.

Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Analitzar les complementarietats i incongruències de diferents treballs etnogràfics de la mateixa zona.

Competència T1 i T3

Resultats d'aprenentatge

T1 Buscar, seleccionar i gestionar informació de forma autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa. Saber utilitzar de forma experta les possibilitats d'Internet.

T3 Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants en la pràctica professional.

6.- Continguts de l'assignatura

1. Primitivisme i essencialisme a l'Àfrica central. Colonialisme i Potscolonialisme.
2. Grans pensadors africans. De la particularitat al panafricanisme.
3. Classificacions culturals, llengües. Societat, sistemes ètnics i relacions amb l'alteritat. El cas de l'Àfrica central.
4. Antropologia de la religió i de la natura. Concepte de món, de grup i de persona. Categorització d'esperits. De l'essencialisme a la pluralitat de sistemes religiosos. Sistemes de comunicació simbòlica i la visió del món.
5. La quotidianitat. Les estructures de parentiu. El sentit de *ser parent* i *ser mare*.
6. La noció de persona i les medicines.
7. Els discursos. Mitologia i d'altres narratives. Sistemes rituals.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

Activitats formatives	Metodologia docent
Classes teòriques i pràctiques dirigides (2 ECTS)	Classes magistrals amb suport audiovisual.
Lectura de textos i anàlisi de productes audiovisuals de contingut etnogràfic.	Debats en el grup classe. Lectura i discussió de textos etnogràfics. Visionat i discussió de documentals etnogràfics.
Redacció i presentació de treballs. Estudi individual. (3 ECTS)	Redacció d'una ressenya i d'un treball final. Presentació oral.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Classes magistrals	33	Aprendre a reconèixer i utilitzar correctament els conceptes bàsics de la teoria antropològica; identificar i interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia.
Visionat i discussió de documentals	3	Saber aplicar els conceptes bàsics i la reflexió etnogràfica a l'anàlisi d'exemples temàtics.

Supervisades

Exposició oral del treballs	9	Ser capaç d'exposar oralment els resultats de les seves anàlisis d'acord amb els canons crítics de la disciplina.
-----------------------------	---	---

Autònomes

Lectures etnogràfiques	25	Fer ús del coneixement sobre la variabilitat sociocultural en el context de les relacions intersocietals i interculturals.
Redacció treballs	50	Ser capaç d'exposar en forma narrativa els resultats de les seves anàlisis d'acord amb els canons crítics de la disciplina.
Estudi personal	25	Ser capaç de reconèixer i utilitzar correctament els conceptes bàsics de la teoria antropològica a l'Àfrica.

8.- Avaluació

El sistema d'avaluació s'organitza en mòduls, cadascun dels quals té assignat un pes específic en la qualificació final:

Mòdul de treball individual (60%). En aquest mòdul s'avaluarà un treball individual que consistirà en la ressenya d'un llibre o articles etnogràfics.

Mòdul de treball temàtic col·lectiu (40%). Aquest mòdul permet avaluar un treball final sobre un tema d'interès (30%) i la seva presentació pública (10%).

Per tal de ser avaluat de l'assignatura, l'estudiant haurà d'haver superat al menys el 50% de l'avaluació al llarg del semestre i haver assistit en un 80% a les discussions en grup. Si l'estudiant no aprova un dels mòduls, pot avaluar-se d'aquest durant el període de re-avaluació.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Treballs	50	Saber aplicar els conceptes bàsics i la reflexió etnogràfica a l'anàlisi d'exemples temàtics.
Assistència i Participació a les discussions sobre el visionat de documentals i textos etnogràfics	3	Despertar el pensament crític de nombrosos supòsits que no permeten comprendre la realitat socioculturals de les poblacions d'aquesta àrea cultural.
Presentació pública del treball temàtic i col·lectiu	9	Ser capaç d'exposar oralment els resultats de les seves anàlisis d'acord amb els canons crítics de la disciplina.

9- Bibliografia i enllaços web

Nota: Durant el curs s'oferirà bibliografia recomanada per temes i una bibliografia sobre lectures etnogràfiques especialitzades.

- A'Bodjedi, E. (2003). *Cuentos ndowe I*. New York: International Ndowé Press.
- Amselle, J.L. y E. M'Bokolo (dir.) (1985). *Au coeur de l'ethnie. Ethnies, tribalisme et état en Afrique*. Paris: La Découverte.
- Balandier, G. (1993 [1957]). *Afrique ambiguë*. Paris: Plon, Terre Humaine.
- ____ (1963). *Sociologie actuelle de l'Afrique Noire*. Paris: PUF.
- Bayart, J.F. (dir.) (1993). *Religion et modernité politique en Afrique noire. Dieu pour tous et chacun pour soi*. Paris: Karthala.
- Conrad, J. (1902). *El corazón de las tinieblas*.
- Creus, J. (1991). *Cuentos de los ndowé de Guinea Ecuatorial*. Malabo: Centro Cultural Hispano-Guineano.
- Dieterlen, G. ed. (1993). *La notion de personne en Afrique noire*. Paris: Harmattan.
- De Rosny, E. (1981). *Les yeux de ma chèvre. Sur les pas des maîtres de la nuit en pays douala (Cameroun)*. Paris: Plon.
- ____ (1998 [1996]). *Ojos que ven en la noche*. Barcelona: Herder.
- Du Chaillu, P. (1996) [1861]. *Voyages et aventures en Afrique Equatorial*. Libreville: Centre Culturel Français de Libreville & Sépia.
- Evans-Pritchard, E.E. (1977 [1940]). *Los nuer*. Barcelona: Anagrama.
- ____ (1976 [1937]). *Brujería, magia y oráculos entre los azande*. Barcelona: Anagrama.
- Evita, L. (1996) [1953]. *Cuando los combes luchaban*. Madrid/Malabo: AECI/Centro Cultural Hispano-Guineano.
- Fons, V. (1997). *Vora el mar. Organització de la procreació i estructures domèstiques dels ndowé de Guinea Equatorial*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona.
- ____ (2002). *Entre dos aguas*. Barcelona: Ceiba.
- Fortes, M. y E.E. Evans-Pritchard (1964). *Systèmes politiques africains*. Paris: PUF.
- Gerchier, P. (1995). *Sorcellerie et Politique en Afrique. La viande des autres*. Paris: Karthala.
- Gluckman, M., M. Douglas y R. Horton (1991). *Ciencia y brujería*. Barcelona: Anagrama.
- González Echegaray, C. (1964). *Estudios Guineos*, vol. II, "Etnología", Madrid: IDEA y CSIC.
- González Echevarría, A. (1984). *Invencción y castigo en el África negra. Teorías sobre la brujería*. Barcelona: Serbal.
- Griaule, M. (1987 [1966]). *Dios de agua*. Barcelona: Alta Fulla.
- Jones, D. (1962). *Una lanza por el boabí*. Barcelona: Casals.
- Laburthe-Tolra, P. (1981). *Les seigneurs de la forêt. Essai sur le passé historique, l'organisation sociale et les normes éthiques des anciens Bêti du Cameroun*. Paris: Publications de la Sorbonne.
- ____ (1985). *Initiations et sociétés secrètes au Cameroun. Essai sur la religion bête. Les mystères de la nuit*. Paris: Karthala.
- Laburthe-Tolra, P., Ch. Falgayrettes-Leveau y G. Tessmann (1997) [1991]. *Extraits des Pahouins. Fang*. Paris: Dapper.
- Lallemant, S. et al. (1991). *Grossesse et petite enfance en Afrique noire et à Madagascar*. Paris: Harmattan.
- Leguineche, M. (1980). *La tribu*. Barcelona: Argos-Vergara.
- Liniger-Goumaz, M. (1988). *Brève histoire de la Guinée Equatoriale*. Paris: Harmattan.
- Mallart, L. (1981). *Ni dos, ni ventre*. Nanterre: Laboratoire d'Ethnologie et Sociologie Comparative.
- ____ (1983). *La dansa als esperits. Itinerari iniciàtic d'un medicinaire africà*. Barcelona: La Llar del Llibre.
- ____ comp. (1993). *Ser hombre, ser alguien. Ritos e iniciaciones en el sur del Camerún*. Bellaterra: Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona.
- Mary, A. (1983). *La naissance à l'envers. Essai sur le rituel du Bwiti fang au Gabon*. Paris: Harmattan.
- ____ (1999). *Le défi du syncrétisme. Le travail symbolique de la religion d'eboga (Gabon)*. Paris: École des Hautes Études en Sciences Sociales.
- Marzo, J.L. y M. Roig eds. (2002). *Planeta Kurtz. Cien años de El corazón de las tinieblas de Josep Conrad*. Barcelona: Mondadori.
- Ndongo-Bidyogo, D. (2000). *Las tinieblas de tu memoria negra*. Barcelona: Bronce.
- Nerín, G. (1998). *Guinea Equatorial. Història en blanc i negre. Dones negres i homes blancs a la Guinea Equatorial (1843-1968)*. Barcelona: Empúries.
- Nguema-Obam, P. (1983). *Aspects de la religion fang*. Paris: Karthala.
- Nzue Angüe, M. (1985). *Ekomo*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED).
- Obenga, T. dir. (1989). *Les peuples bantu. Migrations, expansion et identité culturelle*. Paris: CICIBA & Harmattan.
- Obiang, L. (1999). *L'enfant des masques*. Collection Encres noires, Paris/Libreville: Harmattan/Ndzé.
- Raponda-Walker, A. (1996) [1967]. *Contes gabonais*. Paris: Présence Africaine.
- Radcliffe-Brown, A.R. y D. Forde (1982 [1950]). *Sistemas africanos de parentesco y matrimonio*. Barcelona: Anagrama.
- Tempels, P. (1949). *La philosophie bantoue*. Paris: Présence Africaine.
- Tutuola, A. (1952). *El bebedor de vino de palma*.
- Turnbull, C. (1962). *Los pigmeos. El pueblo de la selva*. Barcelona: Javier Vergara.
- Turner, V. (1980 [1967]). *La selva de los símbolos*. Madrid: S. XXI.
- Ventura, M. (1994). "Etnicitat i racisme". *Revista d'etnologia de Catalunya*, 5.
- Ziegler, J. (1964). *Sociologie de la Nouvelle Africa*. Paris: Gallimard.

10.- Programació de l'assignatura

(Per a més informació veure el programa reduït específic)

Classes teòriques i discussions temàtiques fins la segona setmana del mes de maig.

Setmana 1 dedicada a la presentació de la assignatura.

Setmanes 2, 3, 4, 5, 6 dedicades al primer i segon tema sobre el colonialisme i el (post)colonialisme.

Setmanes 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 dedicades al temes etnogràfics de l'Àfrica central.

Setmanes 15, 16, 17 dedicades a l'exposició pública dels treballs i prova escrita d'avaluació dels coneixements adquirits.

Setmanes 18, 19 dedicades a l'estudi, si l'estudiant ha de re-avaluar-se.

Lliurament del treball individual: 29 de abril.

Presentacions públiques dels treballs temàtics col·lectius: 15, 20, 22, 27, 29 de maig.

Lliurament del treball temàtic col·lectiu: 3 de juny.

Re-avaluació: 19 de juny.